
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Πιλοτική μελέτη καταγραφής της ενσωμάτωσης της Φυσικοθεραπείας στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση

1. Αυδούση Ελένη Φυσικοθεραπεύτρια, MSc
2. Δρ. Φιλίππου Αναστάσιος Επίκουρος Καθηγητής Πειραματικής Φυσιολογίας, Εργαστήριο Φυσιολογίας, Ιατρική Σχολή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

DOI: [1055742/EZVV2756](https://doi.org/10.55742/EZVV2756)

Περίληψη

Σκοπός: Στόχος της παρούσας μελέτης ήταν να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών Ειδικής Αγωγής, του Ειδικού Εκπαιδευτικού (Ε.Ε.Π) και του Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού (Ε.Β.Π) Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με την Φυσικοθεραπεία.

Υλικό/μέθοδος: Στην έρευνα συμμετείχαν 55 άτομα των παραπάνω ειδικοτήτων ηλικίας άνω των 20 ετών από τρία ειδικά σχολεία του νομού Αργολίδας και δύο ειδικά σχολεία του νομού Αρκαδίας. Για τη διεξαγωγή της έρευνας σχεδιάστηκε ερωτηματολόγιο αποτελούμενο από 21 ερωτήσεις κλειστού και ανοιχτού τύπου. Οι αναλύσεις πραγματοποιήθηκαν μέσω του στατιστικού πακέτου SPSS v21 και τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν μέσω περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης.

Αποτελέσματα: Διαπιστώθηκε ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα δεν έχουν ιδιαίτερες γνώσεις σχετικά με την Φυσικοθεραπεία ως επιστήμη και τους τομείς εφαρμογής της, αλλά και ότι δεν έχουν λάβει ιδιαίτερη ενημέρωση για την Φυσικοθεραπεία και το ρόλο της στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Παραταύτα, από τις απαντήσεις στις αντίστοιχες ερωτήσεις φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες έχουν θετική στάση απέναντι στη φυσικοθεραπευτική παρέμβαση σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής

Αγωγής και Εκπαίδευσης. Επίσης, οι συμμετέχοντες θεωρούν σημαντική τη συνεργασία του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας με το υπόλοιπο προσωπικό (εκπαιδευτικό, επιστημονικό και βοηθητικό) της Σχολικής Μονάδας και δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένοι να ακολουθήσουν τις συμβουλές του/της με στόχο τη διευκόλυνση των κινητικά αδύναμων μαθητών.

Συμπεράσματα: Η παρέμβαση του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο τόσο στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και στη συμπεριφορά και την κοινωνικότητα των μαθητών εντός και εκτός τάξης.

Λέξεις κλειδιά: Αναπηρία, Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, Ειδικοί Παιδαγωγοί, Φυσικοθεραπευτής, Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία

Abstract

Purpose: The aim of the study was to investigate the views of special education teachers, the Special Educators (EEP) and the Special Assistants (EPE) of Primary and Secondary Education on Physiotherapy.

Methods: The survey involved 55 people of the above-mentioned specialties over 20 years of age, from three special schools in the prefecture of Argolis and two special schools in the prefecture of Arcadia. A questionnaire consisting of 22 closed and open-ended questions was designed to conduct the survey. Analyzes were performed through the SPSS v21 statistical packet and the results were presented using descriptive statistical analysis.

Results: It was found that the participants in the research did not have any particular knowledge about Physiotherapy as a science and its fields of application but also that they had not received any particular information on Physiotherapy and its role in Special Education. Nevertheless, from the answers to the corresponding questions it appears that the participants have a positive attitude towards the physiotherapeutic intervention in Special Education Schools. Participants also consider the Physiotherapist's cooperation with the rest of the staff (educational, scientific and ancillary) of the School Unit and state that they are prepared to follow his / her advice to facilitate the weakly mobile students.

Conclusions: Physiotherapist's intervention may have a positive impact both on the educational process and on behavior and sociality of pupils in and out of class.

Key words: Disability, Special Education, Special educators, Physical Therapist, Pediatric Physiotherapy

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Είναι γεγονός ότι τα παιδιά για να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στις καθημερινές φυσικές απαιτήσεις του σχολείου θα πρέπει να ανταποκρίνονται τόσο στον εκπαιδευτικό όσο και στον κοινωνικό τομέα. Έτσι λοιπόν απαιτούνται σημαντικές κινητικές δεξιότητες για να κινηθούν ανάμεσα στους τοίχους, να καθίσουν ήσυχα στο θρανίο τους και γενικότερα να δραστηριοποιηθούν εντός του σχολείου. Ως εκ τούτου, οι φυσικοθεραπευτές παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στη διευκόλυνση όλων αυτών των κινητικών ικανοτήτων με απώτερο στόχο την άριστη συμμετοχή και την κοινωνικοποίηση του κάθε μαθητή (Pratt & Peterson, 2015).

Ο φυσικοθεραπευτής ανήκει στους ειδικούς παιδαγωγούς. Ασχολείται κυρίως με τις φυσικές ανωμαλίες που αφορούν την όραση, την ακοή τις φυσικές μειονεξίες, προβλήματα υγείας και διανοητικής καθυστέρησης και που περιορίζουν την ικανότητα πραγματοποίησης καθημερινών τυπικών δραστηριοτήτων (Reinolds & Fletcher-Janzen, 2007).

Οι φυσικές μειονεξίες τις οποίες καλείται ένας φυσικοθεραπευτής να αντιμετωπίσει ποικίλουν, αλλά συχνά κατηγοριοποιούνται ως νευρολογικής και ορθοπεδικής προέλευσης. Οι πρώτες προκύπτουν από τραυματισμούς, συγγενείς ανωμαλίες ή προοδευτικό περιορισμό τμήματος του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος (Κ.Ν.Σ.). Δεδομένου ότι οι περισσότερες λειτουργίες του ανθρώπου εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον Κ.Ν.Σ., οι νευρολογικές παθήσεις μπορεί να παρουσιάζουν ιδιαίτερη δυσκολία και για το παιδί αλλά και τον παιδαγωγό, όπως στην περίπτωση μια κινητικής μειονεξίας. Οι ορθοπεδικές ή μυοσκελετικές δυσλειτουργίες μπορεί να είναι εκ γενετής ή να προκύπτουν μετά τη γέννηση, και να επηρεάζουν τους μύες και τα οστά. Οι

πιο κοινές ανωμαλίες είναι η μυϊκή δυστροφία, οι ακρωτηριασμοί, η σκολίωση, η αρθρίτιδα κ.ά. (Reinolds & Fletcher-Janzen, 2007).

Στην Ειδική Αγωγή ο κλάδος της φυσικοθεραπείας βοηθά στην αξιολόγηση των κινητικών και λειτουργικών ικανοτήτων των μαθητών. Πιο συγκεκριμένα οι φυσικοθεραπευτές προσδιορίζουν τις ανάγκες τους και καθορίζουν τους θεραπευτικούς στόχους. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιούν ειδικές μεθόδους και μέσα εκπαιδεύοντας τους μαθητές, σε ατομική ή ομαδική βάση, όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από τους ίδιους, στο χώρο του φυσικοθεραπευτηρίου ή σε άλλους κατάλληλους χώρους, εντός και εκτός σχολείου (Εγκύκλιος, 16888/2001).

Επίσης, παρακολουθούν και αξιολογούν περιοδικά την κινητική εξέλιξη των μαθητών και ενημερώνουν τον ατομικό τους φάκελο. Συνεργάζονται με τις συναφείς ειδικότητες του σχολείου (εργοθεραπευτή – εκπαιδευτικό φυσικής αγωγής), χωρίς να τους υποκαθιστούν στο έργο τους καθώς και με το Ε.Β.Π. και ενημερώνουν τους εκπαιδευτικούς και το λοιπό προσωπικό του σχολείου για θέματα της αρμοδιότητάς τους. Επιπλέον, ενημερώνουν την οικογένεια για την κινητική εξέλιξη του μαθητή και εισηγούνται, σε συνεργασία με τους εργοθεραπευτές, τις όποιες εργονομικές διευθετήσεις κρίνονται απαραίτητες. Τέλος, εισηγούνται, συνεργαζόμενοι με τους εργοθεραπευτές, στο διευθυντή του σχολείου τις αναγκαίες εργονομικές διευθετήσεις για την ανεμπόδιστη παραμονή των μαθητών στο χώρο του σχολείου και την απρόσκοπτη μετακίνηση τους. Προτείνουν την προμήθεια βοηθημάτων για τη διευκόλυνση της κινητικής δραστηριότητας και της μαθησιακής ετοιμότητας των μαθητών (Υπουργική Απόφαση 27922/Γ6, 2007).

Η συνολική εικόνα του χώρου της Ειδικής Αγωγής στη σημερινή της μορφή δεν είναι πλήρως καταγεγραμμένη από τη Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής, το ΥΠ.Ε.Π.Θ και τα άλλα υπουργεία που εμπλέκονται σε αυτήν (Υπουργείο Υγείας & Πρόνοιας, Υπουργείο Εργασίας κ.ά.). Άμεση συνέπεια της έλλειψης στοιχείων είναι η εμφάνιση σημαντικών δυσκολιών στην παρακολούθηση και τον προγραμματισμό για την Ειδική Αγωγή, στην αξιολόγηση των δράσεων που υλοποιούνται σε αυτό το χώρο, στην αξιοποίηση των ερευνητικών πορισμάτων που την αφορούν, και κυρίως στην εξυπηρέτηση μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων.

Επιπρόσθετα, όλο και περισσότερο είναι το Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό που προσλαμβάνεται στις Σ.Μ.Ε.Α.Ε. τα τελευταία χρόνια. Ανάμεσα στις ειδικότητες αυτού είναι ο φυσικοθεραπευτής. Αν και κατά βάση η Φυσικοθεραπεία ανήκει στα παραϊατρικά επαγγέλματα, είναι μια ειδικότητα που εμπλέκεται με τα παιδιά από τη νεογνική έως και την ενήλικη ζωή τους, όταν κρίνεται απαραίτητο και εντάσσεται στην Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία. Στα πλαίσια όμως του Ειδικού Σχολείου, ο Φυσικοθεραπευτής όπως και το υπόλοιπο Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, καλείται να μετέχει ισότιμα στις δραστηριότητες του σχολείου και δεν απαλλάσσεται από τα γενικά αλλά και τα ειδικά καθήκοντα του προσωπικού του σχολείου. Έτσι οι φυσικοθεραπευτές δεν εργάζονται μόνοι τους. Είναι σε στενή συνεργασία με τις άλλες παραϊατρικές ειδικότητες όπως οι εργοθεραπευτές, οι νοσηλεύτες ή το μη ιατρικό προσωπικό όπως οι εκπαιδευτικοί. Ανάμεσα στα γενικά καθήκοντα τους λοιπόν, έγκειται η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, το λοιπό προσωπικό του σχολείου και τους γονείς για την όσο το δυνατόν εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας και προώθηση του εκπαιδευτικού έργου.

Ερευνητικά δεδομένα για άλλες παραϊατρικές ειδικότητες που εργάζονται ειδικά σχολεία όπως η εργοθεραπευτές, έδειξαν πως υπάρχει ελλιπής κατανόηση των εκπαιδευτικών σε σχέση με την εν λόγω ειδικότητα. Συγκεκριμένα, αποδείχθηκε ότι η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών δεν αναγνώριζε την συμβολή της εργοθεραπείας στην θεραπεία παιδιών με ψυχικά μειονεκτήματα ή συναισθηματικές δυσκολίες. Μάλιστα, φάνηκε πως οι εκπαιδευτικοί δεν μπόρεσαν να ξεχωρίσουν την εργοθεραπεία από τη φυσικοθεραπεία (Mei-Kum Chow & Ching-Ching Chung, 1996).

Επιπρόσθετα, τα αποτελέσματα της έρευνας των Fairbairn και Davidson (1993) έδειξαν πως οι εκπαιδευτικοί υποστήριζαν ότι οι εργοθεραπευτές θα πρέπει καθορίζουν περαιτέρω τους ρόλους και τις ευθύνες τους στο σχολείο, για τον εαυτό τους και για το προσωπικό του σχολείου. Επίσης, αποδείχθηκε ότι οι εργοθεραπευτές πρέπει να συνεχίσουν να υποστηρίζουν και να μοιράζονται τις γνώσεις τους σχετικά με τα παιδιά με ειδικές ανάγκες με τους δασκάλους, παρέχοντας περισσότερη επίδειξη και μοντελοποίηση προτεινόμενων προγραμμάτων επαγγελματικής θεραπείας ενώ αναγνώρισαν τον σημαντικό τους ρόλο στο σχολικό περιβάλλον.

Φαίνεται λοιπόν, ότι οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι είναι και οι βασικοί συνεργάτες των εργοθεραπευτών στα ειδικά σχολεία δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι σχετικά με θέματα που αφορούν την ιατρική και την αποκατάσταση. Έτσι για την καλύτερη

ενσωμάτωση των προγραμμάτων αποκατάστασης στο σχολικό περιβάλλον είναι σημαντικό για τους εκπαιδευτικούς αλλά και το υπόλοιπο προσωπικό των σχολείων να κατανοήσουν τη δράση των φυσικοθεραπευτών σε αυτό.

Τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, δεν υπάρχουν στοιχεία για τις απόψεις των εκπαιδευτικών, του Ειδικού Επιστημονικού (Ε.Ε.Π.) και βοηθητικού προσωπικού (Ε.Β.Π.) για τη Φυσικοθεραπεία. Δεν έχουν πραγματοποιηθεί αντίστοιχες έρευνες. Έτσι η τρέχουσα μελέτη στοχεύει στο να διερευνήσει τις αντιλήψεις του Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π. για τη Φυσικοθεραπεία στις εξής βασικές κατευθύνσεις: το γνωστικό αντικείμενο της Φυσικοθεραπείας, τους τομείς εφαρμογής της, το ρόλο του Φυσικοθεραπευτή στην Ε.Α.Ε., την αναγκαιότητα της στην Ε.Α.Ε., τη συνεργασία μεταξύ των διαφόρων ειδικοτήτων και τους προβληματισμούς ή δυσκολίες της εφαρμογής της Φυσικοθεραπείας στην καθημερινή πρακτική.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Το δείγμα της έρευνας αποτέλεσαν 55 άτομα (εκπαιδευτικοί, ειδικό εκπαιδευτικό και βοηθητικό προσωπικό) οι οποίοι εργάζονταν στις προαναφερθείσες σχολικές μονάδες την τρέχουσα χρονιά. Συμπεριλήφθησαν άνδρες και γυναίκες ανεξαρτήτου ηλικίας που ήταν είτε μόνιμο προσωπικό είτε αναπληρωτές της σχολικής χρονιάς 2017-2018. Το φάσμα ηλικίας του δείγματος, τόσο για τους άντρες, όσο και για τις γυναίκες κυμαίνεται από τα 20 έτη έως τα 40+. Οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στη μελέτη αφορούσαν όλες τις βαθμίδες και εξειδικεύσεις (Δευτεροβάθμια εκπαίδευση). Από τη μελέτη εξαιρέθηκαν μόνο οι φυσικοθεραπευτές.

Για τη συλλογή των στοιχείων της μελέτης πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις σε κάθε σχολείο ύστερα από τηλεφωνική συνεννόηση με τον διευθυντή του εκάστοτε σχολείου και την προσκόμιση της απαιτούμενης άδειας του Ι.Ε.Π. Ακολούθησε ενημέρωση από την ερευνήτρια (ενημερωτικό φυλλάδιο -προφορική ενημέρωση) σε όλους τους συμμετέχοντες σχετικά με την έρευνα σε ώρα διαλείμματος -εκτός της διδακτικής ώρας- και μοιράστηκαν φωτοαντίγραφα του ερωτηματολογίου, τα οποία συμπλήρωσαν οι συμμετέχοντες/ουσες ανώνυμα. Η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου ήταν ατομική και ανώνυμη, ενώ μετά το χρόνο που δόθηκε προς συμπλήρωση (15 λεπτά), η ερευνήτρια συγκέντρωνε όλα τα συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Η όλη διαδικασία κύλισε ομαλά χωρίς δυσκολίες.

Για τη διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών και του υπολοίπου προσωπικού για τη φυσικοθεραπεία δημιουργήθηκε ερωτηματολόγιο. Πριν τη διεξαγωγή της μελέτης, το ερωτηματολόγιο δόθηκε πιλοτικά σε 10 εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής οι οποίοι και δεν συμμετείχαν στην κύρια έρευνα, οπότε η αξιοπιστία του ερωτηματολογίου με βάση το συντελεστή εσωτερικής συνέπειας α του Cronbach στο σύνολο του είναι $\alpha = 0,972$ και υποδεικνύει υψηλή εσωτερική σταθερότητα ανάμεσα στα ερωτήματα. Το ερωτηματολόγιο δημιουργήθηκε με βάση την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας και την εμπειρία της ερευνήτριας. Περιλαμβάνει μια σύντομη εισαγωγή στην οποία δίνονται διευκρινήσεις για τους στόχους της συγκεκριμένης έρευνας. Χωρίζεται σε δύο μέρη το Α και το Β.

Για την πραγματοποίηση της μελέτης κρίθηκε απαραίτητη η απόκτηση άδειας από το ΙΕΠ για πρόσβαση στις σχολικές μονάδες που αναφέρθηκαν παραπάνω. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίστηκε η ενημερωμένη συναίνεση των συμμετεχόντων στην έρευνα. Η πραγματοποίηση εγκρίθηκε επίσης και από την Επιτροπή Βιοηθικής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών ύστερα από αποστολή σχετικού εγγράφου από τον επιβλέποντα καθηγητή.

Τα ερωτηματολόγια ήταν ανώνυμα και δεν περιείχαν σε καμία περίπτωση προσωπικά στοιχεία των προσώπων από τα οποία θα μπορούσε να αποκαλυφθεί με οποιοδήποτε τρόπο η ταυτότητα των συμμετεχόντων ενώ δόθηκε και η δυνατότητα μη συμμετοχής στην έρευνα. Οι απαντήσεις που προέκυψαν από τα ερωτηματολόγια είναι απόλυτα εμπιστευτικές και χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Συγκεκριμένα έτυχαν ποσοτική επεξεργασία συνολικά. Καμία μεμονωμένη πληροφορία σχετικά με οποιοδήποτε φυσικό πρόσωπο δεν θα δημοσιευθεί, παρά μόνο τα τελικά αποτελέσματα της έρευνας. Η ανωνυμία των συμμετεχόντων και το προσωπικό απόρρητο θα τηρηθεί στο ακέραιο καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας αλλά και μετά το πέρας αυτής, και αποτελεί δέσμευση.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ- ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Τα αποτελέσματα της μελέτης έδειξαν ότι οι εκπαιδευτικοί, το Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π. που εργάζονται στις Σ.Μ.Ε.Α.Ε. των νομών Αργολίδας και Αρκαδίας δεν έχουν ιδιαίτερες γνώσεις σχετικά με την Φυσικοθεραπεία ως επιστήμη και τους τομείς εφαρμογής της, αλλά και ότι δεν έχουν λάβει ιδιαίτερη ενημέρωση για την Φυσικοθεραπεία και το ρόλο

της στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Παραταύτα, από τις απαντήσεις στις αντίστοιχες ερωτήσεις φαίνεται ότι οι συμμετέχοντες έχουν θετική στάση απέναντι στη φυσικοθεραπευτική παρέμβαση. Το γεγονός ότι η Φυσικοθεραπεία δραστηριοποιείται σε πολλούς τομείς πέραν την Ειδικής Αγωγής, ενδεχομένως να προβληματίζει αρκετά άτομα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Ειδικής Αγωγής, κάτι που δεν συμβαίνει για παράδειγμα με τον εργοθεραπευτή όπου η θέση του στα ειδικά σχολεία είναι πιο διαδεδομένη. Η παραϊατρική φύση του επαγγέλματος ενδεχομένως, να προκαλεί σύγχυση στον εκπαιδευτικό κόσμο.

Επιπροσθέτως η έλλειψη πληροφόρησης για τη Φυσικοθεραπεία στα ειδικά σχολεία μπορεί να σημαίνει ότι οι φυσικοθεραπευτές που εργάζονται σε αυτά δεν αφιέρωσαν το χρόνο που έπρεπε για να ενημερώσουν όλο το προσωπικό των σχολείων για την ειδικότητά τους. Αν και αρκετοί από τους συμμετέχοντες κατείχαν Μεταπτυχιακό Τίτλο στην Ειδική Αγωγή και σχεδόν οι μισοί κατείχαν κάποια επιμόρφωση ή εξειδίκευση στην Ειδική Αγωγή, χαρακτήρισαν τις γνώσεις τους ως προς τη Φυσικοθεραπεία φτωχές. Θα μπορούσαμε ενδεχομένως να πούμε πως τα προγράμματα επιμόρφωσης που αφορούν την Ειδική Αγωγή θα μπορούσαν να εμπλουτιστούν με περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη δράση του Ε.Ε.Π. στα ειδικά σχολεία.

Οι συμμετέχοντες θεωρούν σημαντική τη συνεργασία του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας με το υπόλοιπο προσωπικό της Σχολικής Μονάδας και δηλώνουν ότι είναι διατεθειμένοι να ακολουθήσουν τις συμβουλές του/της με στόχο τη διευκόλυνση των κινητικά αδύναμων μαθητών. Επιπλέον, δεν θεωρούν ότι η παρουσία του Φυσικοθεραπευτή/τριας μέσα στην τάξη θα επηρέαζε αρνητικά την εκπαιδευτική διαδικασία. Με βάση την πλειοψηφία των συμμετεχόντων, η ηλικιακή ομάδα για την οποία κρίνεται απαραίτητη η παρουσία του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας εντός τάξης είναι αυτή που αντιστοιχεί σε ηλικίες 6 έως 12 ετών.

Οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η παρέμβαση του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο τόσο στην εκπαιδευτική διαδικασία όσο και στη συμπεριφορά και την κοινωνικότητα των μαθητών εντός και εκτός τάξης. Αναφορικά με τις δυσκολίες που αφορούν στη διαχείριση των μαθητών με κινητικές μειονεξίες, με βάση

την εμπειρία των συμμετεχόντων φαίνεται ότι περισσότερα προβλήματα παρουσιάζονται στις περιπτώσεις Εργαστηρίων Ειδικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (Ε.Ε.Ε.Ε.Κ.) και Ειδικών Δημοτικών. Στα Ε.Ε.Ε.Ε.Κ. φοιτούν ηλικιακά μεγαλύτεροι μαθητές όπου όπως έχει φανεί και στην πράξη η διαχείριση τους είναι πιο δύσκολη, είτε λόγω σωματικής διάπλασης είτε λόγω αδυναμίας συνεργασίας.

Από τις απαντήσεις των ερωτήσεων ανοιχτού τύπου προκύπτει ότι τα καθήκοντα του Φυσικοθεραπευτή στα ειδικά σχολεία δεν είναι πλήρως διευκρινισμένα γεγονός που ενδεχομένως να παρεμποδίζει τη συνεργασία μεταξύ των ειδικοτήτων. Επιπλέον, οι ελλείψεις φυσικοθεραπευτών στα σχολεία είναι ένα ζήτημα που ενδεχομένως να δικαιολογεί την ελλειπή ενημέρωση για την εν λόγω ειδικότητα. Οι εκπαιδευτικοί αλλά και το Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π. αναγνωρίζουν πως η έλλειψη υλικοτεχνικού εξοπλισμού καθώς και χώρου φυσικοθεραπείας φαίνεται να δυσκολεύουν την εφαρμογή της φυσικοθεραπείας στην πράξη. Το γεγονός αυτό ίσως να υποδηλώνει ότι αρκετά ειδικά σχολεία δεν είναι επαρκώς εξοπλισμένα για την επιτέλεση φυσικοθεραπείας.

Επιπρόσθετα, η αναπροσαρμογή του χώρου Φυσικοθεραπείας στο ειδικό σχολείο που να καθιστά ευκολότερη την προσβασιμότητα των μαθητών κρίνεται απαραίτητη. Ο σχεδιασμός και η κατανομή του χώρου Φυσικοθεραπείας φαίνεται να εκλείπει στα περισσότερα ειδικά σχολεία. Ως προς τη συνεργασία των ειδικοτήτων, υπάρχει μια σύγχυση απόψεων καθώς φαίνεται να υπάρχει είτε παντελής έλλειψη αυτής σε κάποιες περιπτώσεις, είτε σε κάποιες άλλες να δυσχεραίνεται. Παρόλο που αρκετοί από τους συμμετέχοντες κατείχαν εξειδικευμένες γνώσεις πάνω στην Ειδική Αγωγή, φαίνεται ότι οι γνώσεις πάνω στις δράσεις του Ε.Ε.Π. εντός του σχολείου είναι ανεπαρκείς. Βέβαια, αν λάβουμε υπόψιν το πρόγραμμα σπουδών της Φυσικοθεραπείας θα διαπιστώσουμε ότι η Ειδική Αγωγή δεν αποτελεί κύριο αντικείμενο των μαθημάτων που διδάσκονται. Ίσως οι φυσικοθεραπευτές των ειδικών σχολείων να πρέπει «ξεφύγουν» από το ιατρικό μοντέλο της αναπηρίας και προσανατολιστούν προς την ολόπλευρη παρέμβαση των «ιδιαιτέρων» μαθητών τους.

Είναι επίσης αναγκαίο να διαχωριστεί ο ρόλος του φυσικοθεραπευτή από τον εργοθεραπευτή. Αναγκαία ενδεχομένως να ήταν η αναπροσαρμογή του ωρολόγιου

προγράμματος καθώς και του καθήκοντολογίου του Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π. και η μονιμοποίηση τους στα ειδικά σχολεία.

Για τη γενίκευση των αποτελεσμάτων κρίνεται αναγκαία η περαιτέρω διερεύνηση του θέματος.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Στη μελέτη αυτή έγινε μια προσπάθεια να κατανοηθούν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών και του προσωπικού των Σ.Μ.Ε.Α.Ε. για τη Φυσικοθεραπεία που παρέχεται στις δομές αυτές. Ένα από τα πλεονεκτήματα του συγκεκριμένου ερευνητικού σχεδιασμού ήταν το γεγονός ότι επέτρεψε στον ερευνητή να θέσει συγκεκριμένες ερωτήσεις στους συμμετέχοντες σχετικά με τις προσωπικές τους αντιλήψεις και απόψεις που ήταν σημαντικοί παράγοντες για τα ερευνητικά ερωτήματα αυτής της μελέτης.

Ταυτόχρονα, ένα από τα μειονεκτήματα ήταν ίσως το γεγονός ότι τα ερωτήματα του ερωτηματολογίου ενδεχομένως να μην ήταν εύστοχα διατυπωμένα στο σημείο που να μην βοήθησαν τους συμμετέχοντες να εκφράσουν τις προσωπικές τους απόψεις. Επειδή αυτό έγινε μόνο από την έρευνα περιοριζόταν σε 21 ερωτήσεις και δεν υπήρχαν προσωπικές συνεντεύξεις ή παρατηρήσεις, παρόλο που υπήρχαν δύο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου, ήταν πιθανό ότι ορισμένες από τις ερωτήσεις θα μπορούσαν να έχουν συνταχθεί διαφορετικά για να αποκτήσουν ακριβέστερα στοιχεία από τους συμμετέχοντες.

Ανάμεσα στους περιορισμούς της μελέτης είναι η γεωγραφική περιφέρεια, καθώς μελετήθηκαν μόνο δύο νομοί της Περιφέρειας Πελοποννήσου (νομός Αργολίδας και Αρκαδίας). Επίσης η μελέτη περιελάμβανε όλο το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό (λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, νοσηλευτές) το οποίο ενδεχομένως λόγω παραϊατρικής εξειδίκευσης να μπορούσαν πιθανώς να ανταπεξέλθουν πιο εύκολα στη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου. Επιπλέον, η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε σε ένα περιορισμένο δείγμα ατόμων (55 άτομα), το οποίο είναι ένας μικρός αριθμός ατόμων και γι' αυτό τα αποτελέσματα δεν μπορούν να γενικευτούν.

Ένας ακόμα περιορισμός της μελέτης πιθανόν να είναι η μέθοδος συλλογής των δεδομένων, δηλαδή το ερωτηματολόγιο. Αυτό μπορεί να συμβαίνει διότι εμπεριέχονται ελάχιστες ερωτήσεις ανοιχτού τύπου γεγονός που μπορεί να περιορίζει τις απαντήσεις των

συμμετεχόντων. Επιπρόσθετα, δεδομένου ότι μερικοί μαθητές με κινητικές αναπηρίες μπορούν να φοιτούν και σε σχολεία γενικής παιδείας ενδεχομένως να ήταν χρήσιμο να χρησιμοποιηθεί και μία ομάδα σύγκρισης (π.χ. εκπαιδευτικοί γενικής αγωγής). Τέλος, το γεγονός ότι η διαδικασία αυτή σχεδόν εξολοκλήρου πραγματοποιείται για πρώτη φορά (σχεδιασμός, ερωτηματολόγιο) μπορεί να επηρέασε το πώς απάντησαν οι συμμετέχοντες.

Επίσης, το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του δείγματος ήταν γυναίκες δεν μας βοήθησε να κάνουμε συγκρίσεις με βάση το φύλο του δείγματος. Ένα θετικό σημείο της έρευνας θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι, πως το δείγμα μας αποτελούνταν από διάφορες ηλικιακές ομάδες και έτσι, συγκεντρώθηκαν οι απόψεις από άτομα που έχουν μεγαλώσει με διαφορετικές αντιλήψεις και έχουν διαφορετική εμπειρία πάνω στον κλάδο της Ειδικής Αγωγής.

Χρήσιμο θα ήταν σε μελλοντικές μελέτες, προτού διερευνηθούν οι αντιλήψεις των εκπαιδευτικών, του Ε.Ε.Π. και Ε.Β.Π. για τη φυσικοθεραπεία, να γίνει μια προεργασία μέσω μιας ποιοτικής έρευνας με τη μορφή της συνέντευξης, ώστε να συγκεντρωθούν οι απόψεις τους, οι οποίες θα αποτελούν και το δείγμα της κύριας έρευνας αργότερα. Αυτό είναι σημαντικό να γίνει γιατί, με αυτόν τον τρόπο θα συγκεντρωθούν πληροφορίες βάση της λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος στο οποίο εντάσσονται. Έτσι, ο ερευνητής κατά τη διάρκεια της κύριας έρευνάς του θα στηρίζεται σε δεδομένα που αφορούν τον πληθυσμό τον οποίο εξετάζει.

Μία άλλη πρόταση για μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να είναι η διερεύνηση των αντιλήψεων εκπαιδευτικών ειδικής και γενικής αγωγής τόσο στα δημόσια σχολεία όσο και στα ιδιωτικά. Αυτό στις μέρες μας θα μπορούσε να γίνει γιατί, πλέον στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης αλλά και στα ιδιωτικά σχολεία γίνονται δεκτά άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με τη βοήθεια της παράλληλης στήριξης. Με ένα τόσο μεγάλο δείγμα από διαφορετικές εκπαιδευτικές δομές θα μπορούσαν να προκύψουν ενδιαφέροντα ευρήματα για τις αντιλήψεις των εκπαιδευτικών, τα οποία θα μπορούσαν να συμβάλλουν στη δημιουργία προγραμμάτων στήριξης των εκπαιδευτικών αλλά και των μαθητών από τις αρμόδιες υπηρεσίες.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εγκύκλιος Φ.251/16888/Β6/9-2-2001 για την «Υποβολή δικαιολογητικών για προφορική ή γραπτή εξέταση μαθητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή μαθησιακές δυσκολίες, βάσει του Ν.3699/2008, στις πανελλαδικές εξετάσεις έτους 2001, για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση».

Υπουργική Απόφαση 27922/Γ6 (ΦΕΚ 499/τ. Β΄/3-4-2007), «Καθορισμός των ιδιαίτερων καθηκόντων και αρμοδιοτήτων. α) Του εκπαιδευτικού προσωπικού, που υπηρετεί σε σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής (ΣΜΕΑ) της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εδικά σχολεία, τμήματα ένταξης), και σε προγράμματα ειδικής αγωγής (παράλληλη στήριξη και παροχή διδασκαλίας στο σπίτι) β) Του ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού και του ειδικού βοηθητικού προσωπικού, που υπηρετεί στις σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης».

Fairbairn, M. & Davidson, I. (1993). Teachers' perceptions of the role and effectiveness of occupational therapists in schools. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 60(4), 185-191.

Mei-Kum Chow, S. & Ching-Ching Chung, J. (1996). The perception of occupational therapy by special school teachers in Hong Kong. *Occupational Therapy International*, 3(2), 94-109.

Pratt, B. & Peterson, M. (2015). *The Role of Physical Therapists in Advancing Special Education*, in Festus E. Obiakor, Jeffrey P. Bakken (ed.)

Reinolds, C. & Fletcher-Janzen, E. (2007). *Encyclopedia of Special Education: A reference for the education of children, adolescents and adults with disabilities and other exceptional individuals*. (Vol. 3, pp. 1571-1573). New Jersey: Jon Wiley and Sons.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

Η εκπαίδευση των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αποτελεί ένα πολύ σημαντικό ζήτημα. Είναι δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία η αποκλειστική πρόσβαση στην εκπαίδευση και επιμόρφωση, ώστε να επιτευχθεί η όσο το δυνατόν πληρέστερη κοινωνική ένταξη και προσωπική τους ανάπτυξη (Norwick, 1990).

Για την παροχή ολοκληρωμένης εκπαίδευσης, κρίνεται απαραίτητη η συνεργασία τόσο εκπαιδευτικού αλλά και ειδικού εκπαιδευτικού και βοηθητικού προσωπικού (Υπουργική απόφαση 27922/Γ6, 2007). Στο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό ανήκει ο Φυσικοθεραπευτής που ασχολείται με την αποκατάσταση κινητικών και διανοητικών ανωμαλιών (Δαλάκα, Δανάσκος & Πασσάς, 2007).

Η παρούσα έρευνα γίνεται στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μοριακή και Εφαρμοσμένη Φυσιολογία» και επιχειρεί να διερευνήσει τις αντιλήψεις και στάσεις των εκπαιδευτικών και του προσωπικού που εργάζονται σε Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης για τη Φυσικοθεραπεία. Τα δημογραφικά στοιχεία καθώς και άλλες πληροφορίες που θα καταγραφούν είναι απόρρητες και θα τηρηθεί η ανωνυμία σε όλες τις φάσεις διεξαγωγής της έρευνας.

Επειδή τα ζητήματα στα οποία καλείστε να απαντήσετε είναι ιδιαίτερα σημαντικά, παρακαλείστε να απαντήσετε όλες τις ερωτήσεις, χωρίς εξαιρέσεις. Στα ανοικτά ερωτήματα απαντήστε συνοπτικά, χωρίς όμως να αλλοιώσετε τα νοήματα που θέλετε να εκφράσετε. Να θυμάστε ότι δεν υπάρχουν σωστές ή λάθος απαντήσεις.

Σας ευχαριστώ για τη συνεργασία σας!

Αυδούση Ελένη,

Δευτεροετής φοιτήτρια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Μοριακή και Εφαρμοσμένη Φυσιολογία» της Ιατρικής Σχολής Αθηνών

eleni_avd@hotmail.com

A. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

1. Φύλο

Άνδρας   Γυναίκα

2. Ηλικία

20-30 ετών   30-35 ετών   35-40 ετών   40 ετών και άνω

3. Σημειώστε ποιόν/ποιούς τίτλους σπουδών έχετε:

- Πτυχίο ΑΕΙ
- Πτυχίο ΤΕΙ
- Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών στη Γενική Αγωγή
- Μεταπτυχιακό Τίτλο Σπουδών στην Ειδική Αγωγή
- Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην Ειδική Αγωγή
- Πτυχίο Παιδαγωγικού Τμήματος Ειδικής Αγωγής
- Διδακτορικό Δίπλωμα στη Γενική Αγωγή
- Διδακτορικό Δίπλωμα στην Ειδική Αγωγή
- Άλλο πτυχίο/πτυχία (παρακαλώ προσδιορίστε).....

4. Έχετε λάβει κάποια επιμόρφωση ή εξειδίκευση στην ειδική αγωγή;

- Ναι Όχι

Αν ναι προσδιορίστε

.....
.....

5. Βαθμίδα εκπαίδευσης στην οποία υπηρετείτε

- Πρωτοβάθμια Δευτεροβάθμια Άλλη (παρακαλώ προσδιορίστε).....

6. Σχολική Μονάδα στην οποία εργάζεστε (π.χ. Ειδικό Δημοτικό, Ε.Ε.Ε.Ε.Κ κ.ά):

(παρακαλώ προσδιορίστε).....

7. Χρόνια υπηρεσίας έχετε σε μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης

- Λιγότερο από χρόνο 1-5 5-10 10-15 15 και άνω

8. Ποιο είναι το πεδίο της ειδικότητάς σας (εκπαιδευτικοί Β/βάθμιας Εκπαίδευσης);

Φιλολογικά   Μαθηματικά   Φυσική   Χημεία   Βιολογία   Γεωπονία

Άλλο (παρακαλώ προσδιορίστε).....

9. Ανήκετε στο Ειδικό Εκπαιδευτικό ή Βοηθητικό Προσωπικό;

Ε.Ε.Π (Παρακαλώ προσδιορίστε) : ΠΕ -.....   Ε.Β.Π.: .....

Άλλο (Παρακαλώ προσδιορίστε) .....

10. Σε ποιο επίπεδο θα κατατάσσατε τις γνώσεις σας σε σχέση με την εκπαίδευση παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες;

Χαμηλό   Μέτριο   Καλό   Πολύ Καλό   Άριστο

B. ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΦΥΣΙΚΟΘΕΡΑΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Παρακαλώ διαβάστε προσεκτικά τις παρακάτω ερωτήσεις και δηλώστε το βαθμό στον οποίο γνωρίζετε ή συμφωνείτε σε κάθε μια από τις παρακάτω δηλώσεις, επιλέγοντας ένα από τα πέντε αριθμητικά σύμβολα, των οποίων η αντιστοιχία με το βαθμό συμφωνίας έχει ως εξής:

1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Αρκετά, 4=Πολύ, 5=Πάρα Πολύ

Για τις ερωτήσεις 19 και 20 σημειώστε την απάντηση η οποία σας εκφράζει ενώ στις ερωτήσεις 21 και 22 μπορείτε να διατυπώσετε τις απόψεις σας ελεύθερα.

---

1. Πόσο καλά πιστεύετε ότι γνωρίζετε τη Φυσικοθεραπεία ως επιστήμη;

1   2   3   4   5

2. Γνωρίζετε τους τομείς εφαρμογής της;

1   2   3   4   5

3. Γνωρίζετε την Παιδιατρική Φυσικοθεραπεία ως εξειδίκευση;

1   2   3   4   5

4. Κατά τη δική σας εκτίμηση, πιστεύετε ότι ο Φυσικοθεραπευτής/τρια στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση είναι αναγκαίος σε όλες τις Σχολικές Μονάδες;

1   2   3   4   5

5. Έχετε ενημερωθεί για τη Φυσικοθεραπεία και το ρόλο της στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση μέσω εκπαιδευτικού σεμιναρίου ή στα πλαίσια σπουδών σας ή άλλης εκπαίδευσης;

1   2   3   4   5

6. Θεωρείτε ότι ο χαρακτηρισμός ενός/μίας Φυσικοθεραπευτή/τριας στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ως «Ειδικός Παιδαγωγός» ανταποκρίνεται στο ρόλο του;

1   2   3   4   5

7. Πόσο σημαντική κρίνετε την φυσικοθεραπευτική παρέμβαση στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση;

1   2   3   4   5

8. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι η εκπαίδευση των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες χωρίς όμως κινητικές μειονεξίες, καθιστά αναγκαία την φυσικοθεραπευτική παρέμβαση;

1   2   3   4   5

9. Σε σύγκριση με το υπόλοιπο Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό (Εργοθεραπευτή/τρια, Νοσηλεύτη/τρια κ.ά), πόσο σημαντική θεωρείτε την παρέμβαση του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας στις Σχολικές Μονάδες Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης;

1   2   3   4   5

10. Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η συνεργασία των εκπαιδευτών με τον/την Φυσικοθεραπευτή/τρια εντός του σχολείου;

1   2   3   4   5

11. Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η συνεργασία του υπολοίπου Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού με τον/την Φυσικοθεραπευτή/τρια εντός του σχολείου;

1   2   3   4   5

12. Πόσο σημαντική πιστεύετε ότι είναι η συνεργασία του Ειδικού Βοηθητικού Προσωπικού με τον/την Φυσικοθεραπευτή/τρια εντός του σχολείου;

1   2   3   4   5

13. Πόσο σημαντική θεωρείτε τη συνεργασία όλου του προσωπικού (εκπαιδευτικού και μη, συμπεριλαμβανομένου και του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας) στην εκπαιδευτική διαδικασία;

1   2   3   4   5

14. Θα ακολουθούσατε τις συστάσεις του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας του σχολείου σας όσον αφορά τη διευκόλυνση των κινητικά αδύναμων μαθητών;

1   2   3   4   5

15. Πιστεύετε ότι η παρέμβαση του/της Φυσικοθεραπευτή/τριας μπορεί να επηρεάσει θετικά την εκπαιδευτική διαδικασία;

1   2   3   4   5

16. Θεωρείτε ότι η φυσικοθεραπευτική παρέμβαση μπορεί να επηρεάσει την συμπεριφορά και να επιδράσει θετικά στην κοινωνικότητα των μαθητών εντός και εκτός της τάξης;

1   2   3   4   5

17. Θεωρείτε ότι η παρουσία φυσικοθεραπευτή εντός της τάξης, για την υποβοήθηση μαθητών που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα θα επηρέαζε αρνητικά την εκπαιδευτική διαδικασία;

1   2   3   4   5

18. Σε ποια/ποιες σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής έχετε συναντήσει τις περισσότερες δυσκολίες ως προς τη διαχείριση των μαθητών με κινητικές μειονεξίες;

Ειδικό Δημοτικό

Ειδικό Επαγγελματικό Γυμνάσιο

E.E.E.E.K.

Άλλο.....

19. Σε ποια ηλικιακή ομάδα μαθητών θεωρείτε ότι η παρουσία φυσικοθεραπευτή/τριας κρίνεται απαραίτητη εντός της τάξης;

6-12 ετών

12-18 ετών

18 έως 25 ετών

25 ετών και άνω

20. Ανάλογα με τη θέση σας (εκπαιδευτικός, ΕΕΠ ΕΒΠ, άλλο) αναφέρετε παρατηρήσεις και προβληματισμούς σας σχετικά με τη Φυσικοθεραπεία που παρέχεται στο σχολείο.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

21. Αναφέρετε δυσκολίες που αντιμετωπίζετε ως προς τη συνεργασία σας με τον/την φυσικοθεραπευτή/τρια όπως αυτή εφαρμόζεται στο σχολείο σύμφωνα με το ωρολόγιο πρόγραμμα.....

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Ευχαριστώ για την ανταπόκριση σας!